

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра нової та новітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан історичного факультету

Сергій ЛИТОВЧЕНКО

29 ” серпня 2025 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політичні дебати про європейську інтеграцію: історичні аспекти і сучасні виклики

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

доктор філософії

галузь знань

гуманітарні науки – 03

спеціальність

історія та археологія - 032

освітня програма

історія та археологія

спеціалізація

вид дисципліни

вибірковий

факультет

історичний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою історичного факультету

“ 29 ” серпня 2025 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Ченчик Д. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії

Програму схвалено на засіданні кафедри нової та новітньої історії

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри нової та новітньої історії

 (підпис) Станчев М. Г.
 (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) історія та археологія

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
 (керівник проектної групи)

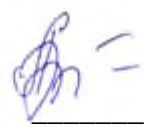
 (підпис) Сергій Сорочан
 (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією історичного факультету

_____ назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “29” серпня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії

 (прізвище та ініціали) Тумафов О.І.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Архітектура європейської безпеки: історія і сучасні виклики» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Історія і археологія» підготовки докторів філософії спеціальності 032 історія та археологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

є формування сучасного бачення закономірностей розвитку системи європейської безпеки, розуміння ключових напрямів та акторів в архітектурі європейської безпеки (перш за все ЄС), розвиток навичок аналізу та прогнозування безпекової ситуації на регіональному та національному рівнях.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Архітектура європейської безпеки: історія і сучасні виклики» є:

- визначення теоретичних підходів до вивчення європейської ідеї та політичних дебатів щодо моделей і напрямів європейської інтеграції;
- вивчення еволюції політичних дискусій про об'єднання Європи від першої половини ХХ ст. до формування Європейських співтовариств і Європейського Союзу;
- дослідження основних ідейних та політичних суперечностей у процесі розвитку європейської інтеграції, зокрема між федералістськими, міжурядовими підходами, еврооптимістичними та євроскептичними підходами;
- висвітлення процесу інституційної розбудови та розширення Європейського Союзу, включно з аналізом політичних дебатів щодо Маастрихтського договору, розширення на Схід, демократичного дефіциту, Brexit та майбутнього інтеграційного проєкту;
- оцінка сучасних політичних викликів і криз Європейського Союзу, а також аналіз місця України у новітніх дебатах про майбутнє Європи, європейську та євроатлантичну інтеграцію.

1.3. Кількість кредитів – 6 (д/в);

1.4 Загальна кількість годин: * 180 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
48 год.	.
Практичні, семінарські заняття	
- год.	год.

Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
162 год.	.
Індивідуальні завдання	
год.	
Контрольна робота	
1	–

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Згідно освітній програмі передбачається формування таких компетентностей:

ЗК 1. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи й відстоюючи власну позицію.

ЗК 2. Здатність визначати відповідні завдання та окреслювати їх таким чином, щоб сприяти розвитку й трансформації наукових знань і розуміння.

ЗК 3. Знання стандартів і типу мислення, необхідних для проведення наукового дослідження та оприлюднення його результатів, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.

ЗК 4. Здатність організовувати набуття теоретичних і практичних інструментів, спрямовувати зусилля та узагальнювати результати різних досліджень і аналізів, представляючи остаточний результат у визначений термін.

ЗК 5. Здатність до співпраці в місцевому та міжнародному середовищі для виконання спеціальних завдань, пов'язаних із дисципліною (збирання й опрацювання даних, розвиток аналізу, подання та обговорення результатів).

ФК 2. Здатність визначати, отримувати, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для розгляду відповідних історичних задач.

ФК 3. Знання ресурсів, доступних для дослідження в спеціальній історичній області та суміжних областях.

ФК 6. Розуміння та здатність застосовувати на практиці принципи спільного дослідження в історії, соціальних та гуманітарних науках.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН 1. Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати нещодавні публікації в межах і поза областю дослідження.

ПРН 2. Здатність використовувати критичні знання в громадській сфері, що підтверджено публікацією принаймні однієї оглядової статті та статті-огляду книги.

ПРН 3. Здатність детально розробляти та переконливо презентувати групі кваліфікованих дослідників добре обґрунтований план дослідження для розв'язання важливої задачі.

ПРН 4. Здатність завершити розширений оригінальний результат дослідження, що ґрунтується на критичному розгляді джерел та забезпечений необхідним науковим апаратом — таким, як нотатки, бібліографія та публікація відповідних документів.

ПРН 5. Здатність презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, наукових зустрічей та громадських ініціатив (соціально орієнтовані робочі зустрічі).

ПРН 7. Здатність підбирати матеріал для преси, об'єднувати інформацію з питань викладацько-професорських ініціатив, публікувати її в пресі чи на вебсторінці.

ПРН 8. Здатність ефективно планувати час для отримання необхідних результатів.

ПРН 10. Здатність знаходити, аналізувати та об'єднувати корпус документів з різних архівів і джерел у результатуючій дисертації та в попередніх дослідженнях.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни.

-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Дебати щодо європейської ідеї в першій половині ХХ ст. та розбудови секторальної інтеграції до 1957 р.

Вступ до курсу. Ключові поняття курсу: європейська ідея, інтеграційні процеси, політичний спектр в європейських країнах. Осьові принципи поляризації підходів до європейської єдності: федералізм та інтерговерменталізм, вплив соціалістичних ідей, християнсько-демократичні підходи, правий радикалізм. Пан'європейський союз та діяльність Р. Куденхове-Калергі. Федералістська ідея А. Бріана. Праворадикальний варіант європейської єдності в діяльності італійського фашизму та націонал-соціалізму. Проекти євробудівництва в діяльності британського Федерального Союзу та серед урядів в екзилі в Лондоні під час Другої світової війни. Рух опору: маніфест Вентотене та декларація Руху опору. Геополітичні наслідки Другої світової війни для Європи та початок холодної війни. Формування федералістської та юніоністської течій прихильників об'єднання Європи. Гаазький конгрес 1948 року та його рішення. Жан Моне та процеси секторальної інтеграції в 1950-м – 1954 рр.: створення Європейського співтовариства вугілля та сталі. Проекти європейського оборонного співтовариства та європейського політичного співтовариства. Конференції міністрів закордонних справ у Мессіні (1955) та Венеції (1956) і позиція Великої Британії: франко-німецькі протиріччя. Політична складова Римських угод 1957 р.: створення Європейського економічного співтовариства та Євратому

Тема 2. Дискусії щодо шляхів еволюції європейських співтовариств: від Римських угод 1957 р. до Маастрихту 1993 р.

Британська позиція щодо європейської інтеграції. Стокгольмський договір про утворення Європейської асоціації вільної торгівлі. «Європейська Вітчизна» чи «Європа вітчизн» – дві філософії європейської інтеграції. «План Фуше» і голлістська концепція «Європи від Атлантики до Уралу». Протириччя між В. Гальштейном та президентом Франції Де Голлем та їх наслідки. Інституційна криза порожнього стільця 1965 р. та Люксембурзький компроміс 1966 р. Зміна ставлення Великої Британії до «Спільного ринку» в 1960-ті рр. Подвійне вето де Голля та спроба його подолання. Європейські співтовариства в умовах європесимізму та спроби поглиблення інтеграції. Плани Вернера, Комітет Давіньона та початок політичної координації. Декларація «Про європейську ідентичність» 1973 р. Доповідь Л. Тіндемманса 1976 р. Прямі вибори до Європарламенту та їх наслідки. Перспективи європейського будівництва на початку 1980-х рр.: євроскептики та єврооптимісти серед представників урядів та депутатів Європарламенту. А. Спінеллі, клуб «Крокодил» та проект угоди про ЄС. Міланський саміт 1985 р.: затвердження європейської символіки. Розширення європейських співтовариств – ключові параметри перших хвиль. Жак Делор та інтенсифікація інтеграційних процесів в другій половині 1980-х рр. Антифедералістська позиція М. Тетчер та дебати кінця 1980-х рр.. Концепція «Європи різних швидкостей». Оксамитові революції та початок дискусій про майбутнє Центрально-Східної Європи. Концепція єдиного європейського дому М. Горбачова та її сприйняття на Заході. Проект європейської конфедерації Ф. Міттерана. Маастрихтський саміт та підписання Договору про Європейський союз.

Тема 3. Полеміка щодо інституційної розбудови та розширення ЄС в 1993 – 2009 рр.

Проблеми посткомуністичної трансформації та модернізації регіону ЦСЄ. Траєкторії політичного та економічного розвитку. «Шокова терапія» та концепції «третьої сили». Нові концепції співробітництва Схід-Захід в Європі в 90-ті роки ХХ ст. Копенгагенський саміт 1993 року та його рішення. Співробітництво країн регіону з ЄС та НАТО як стимул внутрішньополітичних перетворень. Виклики балканських війн 1990-х рр. для розбудови Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Велике розширення на Схід та його наслідки для ЄС. Виклики інтеграції Болгарії та Румунії до ЄС. Туреччина як незручний партнер: причини довготривалих переговорів щодо членства в ЄС.

Перегляд інституційної моделі ЄС від Маастрихту до Лісабону. Проект європейської конституції 2004 року та причини його провалу. Євроскептицизм у старих і нових країнах-

членах ЄС: Критика ЄС щодо демократичного дефіциту та її наслідки. Велика рецесія 2008 – 2009 рр. та її вплив на ЄС.

Тема 4. ЄС в умовах сучасних криз та викликів в 2009 – 2025 рр. Програма "Східного партнерства" як реакція на виклики розширення. Посилення правого популізму в країнах ЄС та формування гібридних політичних режимів. Специфіка відносин між Угорщиною, Польщею та наднаціональними інститутами ЄС. Феномен. Корупційні справи в Словаччині. Українсько-російська війна та її вплив на країни регіону. Боргова криза в Греції та шляхи її подолання. Міграційна криза 2015 року та загострення ситуації в ЄС. Революція гідності 2013 року, анексія Криму Росією та початок російсько-української війни в 2014 році: позиції країн ЄС та Брюсселю. Трансформація позиції Великої Британії щодо інтеграційних процесів. Дискусії про Brexit та його наслідки. Кліматична політика та Зелений курс ЄС. Виклики пандемії COVID-19. Еволюція підходів США за часів урядування Д. Трампа та реакція європейських країн та інституцій ЄС. Ідеї Е. Макрона про створення загальноєвропейських збройних сил та протиріччя між країнами-членами щодо рівня автономії від НАТО. Дебати навколо гендерної рівності, права на аборт та прав ЛГБТ+ у контексті зростання позицій праворадикальних політичних сил в країнах ЄС. Повномасштабна війна між Україною та росією та безпекові виклики для ЄС: військова, інформаційна, енергетична, продовольча тощо. Специфіка угорської позиції та ерозія спільної позиції ЄС в зовнішній та безпековій політиці. Дискусії про економічну залежність від Китаю в контексті стратегічних викликів для ЄС. Технологічні виклики та цифрова трансформація ЄС: дебати щодо цифрового суверенітету. Доповідь «Екзистенційний виклик для ЄС» М. Драгі 2024 року та її обговорення в країнах ЄС. Повернення до влади Д. Трампа та виклики для європейської єдності.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Дебати щодо європейської ідеї в першій половині ХХ ст. та розбудови секторальної інтеграції до 1957 р.												
Разом за темою 1	52	12				40						
Тема 2 Дискусії щодо шляхів еволюції європейських співтовариств: від Римських угод 1957 р. до Маастрихту 1993 р.												

Разом за темою 2	52	12				40						
Тема 3. Полеміка щодо інституційної розбудови та розширення ЄС в 1993 – 2009 рр.												
Разом за темою 2	52	12				40						
Тема 4. ЄС в умовах сучасних криз та викликів в 2009 – 2025 рр.												
Разом за темою 4	54	12				42						
Усього годин	210	48				162			-	-	-	

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять
Не передбачені за планом

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин денне відділення
1	<p>Тема 1. Дебати щодо європейської ідеї в першій половині ХХ ст. та розбудови секторальної інтеграції до 1957 р. Завдання: За допомогою рекомендованої літератури та Internetресурсів поглибити знання з таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формування та діяльність федералістської та юніоністської течій прихильників об'єднання Європи. - Гаазький конгрес 1948 року та його рішення - Велика Британія та європейська інтеграція в 1950-х рр. <p>Підготуватись до тестів, написання творчого завдання та дискусії на лекціях. Корисні посилання та література: - Дистанційний курс: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680 -</p> <ul style="list-style-type: none"> - Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с. - Ченчик Д. В. Виникнення та початок діяльності уніоністських організацій у Західній Європі (1946-1947 рр.). Збірник наукових праць: Серія "Історія та географія" / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2007. С. 101–107. - Ченчик Д. В. До витоків європейської інтеграції: Гаазький конгрес 1948 р. і утворення Ради Європи. Вісник Харківського національного університету 	40

	<p>ім. В. Н. Каразіна. 2006. № 728: Історія. Вип. 38. Харків, 2006. С. 134–139.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Greenwood S. Britain and European Integration since the Second World War. Manchester University Press, 1996. - Griffiths R. Britain, the Division of Western Europe and the Creation of EFTA, 1955-1963 / R. Griffiths, M. Broad. Palgrave Macmillan, 2022. - Портал з історії інтеграційних процесів http://cvce.eu 	
2	<p>Тема 2. Дебати щодо шляхів еволюції європейських співтовариств від Римських угод 1957 р. до Маастрихту 1993 р.</p> <p>Завдання: За допомогою рекомендованої літератури та Internetресурсів поглибити знання з таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Європейські співтовариства в умовах європесимізму та спроби поглиблення інтеграції в 1970-х рр. - Перспективи європейського будівництва на початку 1980-х рр.: євроскептики та єврооптимісти серед представників урядів та депутатів Європарламенту. - Концепція єдиного європейського дому М. Горбачова та її сприйняття на Заході. - Проект європейської конфедерації Ф. Міттерана. <p>Підготуватись до тестів, написання творчого завдання та дискусії та лекціях. Корисні посилання та література:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дистанційний курс: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680 - - Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: Курс європейської інтеграції. К.: Вид-во «К. І. С.», 2006. 696 с. - Мідделаар Л. Перехід до Європи: як континент став союзом. К. 2018. - Burgess M. Federalism and European Union: Building of Europe 1950–2000. Routledge, 2000. <p>Підготуватись до тестів заняттях.</p>	40
3	<p>Тема 3. Дискусії щодо інституційної розбудови та розширення ЄС в 1993–2009 рр.</p> <p>Завдання: За допомогою рекомендованої літератури та Internet ресурсів поглибити знання з таких питань: - Виклики балканських війн 1990-х рр. для розбудови Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. - Туреччина як незручний партнер: причини довготривалих переговорів щодо членства в ЄС.. - Критика ЄС щодо демократичного дефіциту та її наслідки.</p> <p>Підготуватись до тестів, написання творчого завдання та дискусії та лекціях.</p> <p>Корисні посилання та література:</p> <p>1 Дистанційний курс: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680</p> <p>Дистанційний курс: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gross E. European Union Foreign Policy towards the 	40

	<p>Balkans. In: European Foreign Policy in an Evolving International System: The Road Towards Convergence. / Ed. By Casarini N., Musu C. London, Palgrave, 2007. P. https://doi.org/10.1057/9780230593145_7</p> <ul style="list-style-type: none"> - - Arikan H. The European Union Policy towards the Balkan States in the Post-Cold War Era. Arts and Social Sciences Journal. 2013. P. 15-21. - - Zucconi M. EU Influence Beyond Conditionality: Turkey Plus/Minus the EU. Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2020 - Nas Ç., Özer Y. Turkey and EU Integration: Achievements and Obstacles. Routledge, 2017. – - Sánchez-Cuenca I. From a Deficit of Democracy to a Technocratic Order: The Postcrisis Debate on Europe. Annual Review of Political Science Volume 20, 2017. 351-369. https://doi.org/10.1146/annurev-polisci061915-110623 	
4	<p>Тема 4. Дискусії щодо ЄС в умовах сучасних криз та викликів в 2009–2024 рр. Завдання: За допомогою рекомендованої літератури та Internet-ресурсів поглибити знання з таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дебати про економіко-технологічну залежність від Китаю в контексті стратегічних викликів для ЄС - Зелений курс в ЄС та дискусії щодо його реалізації. - Доповідь М. Драгі «The future of European competitiveness» 2024 р. <p>Підготуватись до тестів, написання творчого завдання та дискусії на лекціях. Корисні посилання та література: - Дистанційний курс: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680</p> <ul style="list-style-type: none"> - Almeida D., Kolinjivadi V., Ferrando T., Roy B., Herrera H., Gonçalves M., Van Hecken G., The “Greening” of Empire: The European Green Deal as the EU first agenda. Political Geography, Volume 105, 2023. https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102925. - Biba S. Europe in an Era of Growing Sino-American Competition: Coping with an Unstable Triangle. Routledge, 2021. - European Green Deal. URL: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/topic/europeangreen-deal_17506 - The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi. URL: https://commission.europa.eu/topics/strengthening-europeancompetitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en 	42
	Разом	162

Ознайомлення із статтями та монографіями та написання на їх матеріалах рефератів, есе, дипломних робіт, індивідуальна співбесіда, тестові завдання в системі дистанційного навчання.

Приклади тем для самостійної роботи (підготовка мультимедійних презентацій та есе):

- «Політичні дебати щодо європейської ідеї в першій половині ХХ ст.».
- «Гаазький конгрес 1948 року і формування післявоєнного європейського руху».
- «Велика Британія та європейська інтеграція у 1950–1960-х рр.».
- «Шарль де Голль і міждержавна модель Європи».
- «Криза “порожнього стільця” та Люксембурзький компроміс».
- «Європейські співтовариства в умовах європесимізму 1970-х рр.».
- «Дебати між єврооптимістами та євроскептиками в 1980-х рр.».
- «Маастрихт і суперечки про нову модель Європейського Союзу».
- «Велике розширення ЄС на Схід: політичний вимір».
- «Brexit і трансформація британської політики щодо ЄС».
- «ЄС в умовах сучасних криз: міграція, війна, енергетика, цифровий суверенітет».
- «Україна та сучасні політичні дебати про майбутнє Європи».

6. Індивідуальні завдання - Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Методи навчання:

1. Пояснювально-ілюстративний метод.

- - Здобувачі одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури.
- - Здобувачі сприймають і осмислюють явища, факти, події, оцінки.
- - Сполучення наочних і словесних методів (інтерактивні лекції та семінари з демонстраційними матеріалами та завданнями).
- - Навчальні фільми

2. Репродуктивний метод

- Відтворення вивченого матеріалу та застосування під час семінарських занять.
- Діяльність студентів регламентується методичними рекомендаціями до семінарських занять.
- Діяльність студентів передбачає кількаразове відтворення засвоєних знань. Для цього використовуються різні види роботи під час аудиторного та самостійного навчання з різними формами контролю та самоконтролю.
- Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом.

3. Метод проблемно орієнтовного навчання.

- Викладач під час аудиторної роботи на лекціях та семінарських заняттях, рекомендаціях до самостійної роботи ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і літератури.
- Студенти стають співучасниками наукового обговорення проблеми завдяки використанню інтерактивних методів навчання (розв'язання кейсів з історії міжнародних відносин, дебатні та дискусійні клуби, моделювання роботи міжнародних організацій, рольові ігри)
- Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних гіпотез, тез та аргументів.

4. Евристичний, метод.

- Полягає в організації активного пошуку та розв'язання пізнавальних завдань для семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. завдань.
- Пошук рішення відбувається під керівництвом викладача, або на основі методичних рекомендацій.

5. Дослідницький метод.

- Студенти вивчають наукову літературу та джерела.
- Завдання містять в собі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку проблеми, обґрунтування наукової гіпотези, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання).
- Студент має продемонструвати вміння використовувати аналіз (виокремлення частини з цілого, виокремлення суттєвих ознак і відношень, поділ на елементи та осмислення зав'язків), синтез (що ґрунтується на розгляді конкретного явища, як певної системи), індукцію (перехід від одиничного до загального), дедукцію (пізнання від загального до конкретного), порівняння (компаративний аналіз схожих явищ, подій тощо для виявлення універсальних та особливих рис) .

Контроль набутих знань та компетентностей має такі форми:

1) **Письмова контрольна робота** Забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь здобувача вищої освіти. У письмовій роботі необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних завдань, проблем, крім того, виявляється ступінь оволодіння письмовою мовою, уміння логічно, адекватно проблемі скласти свій текст, давати власну оцінку історичним процесам

2) **Самостійна робота – дослідницький проєкт, есе, рецензія.** Здобувачу треба продемонструвати аналітичні навички, уміння виокремлювати ключові процеси та причинно-наслідкові зв'язки історичних подій.

3) **Тестування** в системі електронного навчання в Moodle. Необхідно відповісти на відкриті та закриті питання, показати знання щодо історичних подій, їх хронології, ключових процесів тощо.

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на лекціях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних занять (групова дискусія, індивідуальна/командна робота);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- контроль та оцінювання якості підготовки завдань для самостійної роботи здобувачів (написання рецензії або тестування);

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль. Загальна оцінка протягом семестру – **40 б.**

30 балів – виконання та захист самостійної творчої аналітичної роботи (дослідницького проєкту) на одне з питань для самостійної роботи

Критерії оцінювання проєкту:

1. Формулювання мети дослідження, об'єкту, предмета – 5 балів
2. Формулювання гіпотез – 5 балів
3. Застосування відповідних методів збору даних – 5 балів

4. Аналіз даних та їх інтерпретація – 5 балів
5. Презентація (із використанням різного ПЗ) – 5 балів
6. Оформлення у вигляді звіту – 5 балів

Перевірка самостійної роботи також передбачає проміжне тестування, за яке здобувач може отримати **10 б.**

Підсумковий контроль під час проведення екзамена. Загальна кількість балів **60**. Тестування передбачає необхідність відповісти на 30 питань за 30 хв., максимальна кількість за тест – **60 б.** Після перевірки тестів та залікових робіт здобувач має право подати на апеляцію щодо підсумкової оцінки через систему дистанційного навчання.

Таблиця 8.1

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Робота над проєктними завданнями, командними роботами тощо	виставляється здобувачу вищої освіти, який досяг цілей завдання, ефективно продемонстрував навички з пошуку та аналізу інформації, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку	40-305
	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково досяг цілей завдання, продемонстрував навички з пошуку та аналізу інформації тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку, проте припускався певних помилок	29-15
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково продемонстрував навички з пошуку та аналізу інформації, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	15-1
Проміжне тестування онлайн до кожної теми (включаючи самостійну роботу)	виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується до 5 тестових питань закритого типу та з одним або декількома варіантами відповідей. Питання місять і тематику питань до самостійної роботи.	1 питання – 16. Всього 10 б.
Підсумкове тестування	30 питань за 30 хвилин (по 10 питань до кожної теми). 1 питання – 2 б.	60

УВАГА! У разі виявлення плагіату або інших видів академічної недоброчесності здобувач одержує нульову оцінку за відповідний вид завдань.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Проміжне тестування	Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4				
T1	T2	T3	T4	1	40	60	100
7	8	8	7	10			

--	--	--	--	--	--	--	--

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Оцінка 55–60 балів передбачає повне і впевнене засвоєння програми курсу, знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, порівнювати, оцінювати, пояснювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

50–54 бали виставляється за впевнене засвоєння курсу, знання історичної хронології, уміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати історичний матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

40–49 балів передбачає виконання всіх вимог до оцінки «В», за наявності принципових помилок при викладанні засвоєного матеріалу або неповних висновків.

30–39 балів передбачає часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вміє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

20–29 балів передбачає виконання всіх вимог до оцінки «D», а також якщо в студента виникають проблеми навіть з відтворенням основного матеріалу.

0–19 балів виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал, передбачений програмою курсу.

Визнання результатів неформальної освіти

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись й інші види активності здобувача: проходження дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу). Частка оцінки враховується в межах оцінки за самостійну роботу (не більше 20 б. загалом).

Приклад: курс «Security and safety in the globalized world». URL: <https://www.coursera.org/learn/security-safety-globalized-world>

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	

50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Moodle-курс дисципліни. URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10680>
2. Вахудова А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. Київ, 2009.
3. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2011. 395 с.
4. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: курс європейської інтеграції. Київ: Вид-во «К. І. С.», 2006. 696 с.
5. Європейський Союз : навч. посіб. / за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ, 2020. 600 с.
6. Мідделаар Л. Перехід до Європи: як континент став союзом. Київ, 2018.
7. Мідделаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. 2017.
8. Овчаренко О., Сухушина О., Землюліна Н. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
9. Концепт «Європа» : навчальний посібник / А. В. Ващенко, В. М. Гаврилов, В. О. Дятлов, В. А. Казимір, М. К. Кеда, О. О. Коваленко, Т. В. Соломенна. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 296 с.
10. Building European Union: A Documentary History and Analysis / ed. by T. Salmon, W. Nicoll. Manchester: Manchester University Press, 1997.
11. Bóka É. Engineering European Unity: The Quest for the Right Solution Across Centuries. Budapest: CEU Press, 2022.
12. Dedman M. The Origins and Development of the European Union, 1945–2008: A History of European Integration. London; New York: Routledge, 2009.

Допоміжна література

1. Гефернен М. Значення Європи: Географія та геополітика. К.: Дух і літера, 2011. 464 с.
2. Грубінко А. В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990–2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017. 668 с.
3. Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року. К., 2020.
4. Монне Ж. Спогади. Харків, 2017.
5. Ружмон Д. Європа у грі: Шанс Європи. Відкритий лист до європейців. Львів, 1998.
6. Сипко Б. “Європа європейська” у візії Шарля де Голля (за матеріалами фонограм офіційних виступів). *Європейські історичні студії*. 2015. № 2. С. 103–117.
7. Шіммельфеннінг Ф. Європеїзація Центральної та Східної Європи / Ф. Шіммельфеннінг, У. Зедельмаєр. К.: Юніверс, 2010. 288 с.
8. Ченчик Д. В. Виникнення та початок діяльності уніоністських організацій у Західній Європі (1946-1947 рр.). *Збірник наукових праць: Серія “Історія та географія”* / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2007. С. 101–107.
9. Ченчик Д. В. До витоків європейської інтеграції: Гаазький конгрес 1948 р. і утворення Ради Європи. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2006. № 728: Історія. Вип. 38. Харків, 2006. С. 134–139.

10. Яковюк І. В. Європейське оборонне співтовариство: витоки становлення інтеграції в оборонній сфері. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 264–277. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_139_28
11. Яхтенфукс М. Європейська інтеграція / М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох та ін. К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 394 с.
12. Albi A. *EU Enlargement and the Constitutions of Central and Eastern Europe*. Cambridge, 2005.
13. Almeida D., Kolinjivadi V., Ferrando T., Roy B., Herrera H., Gonçalves M., Van Hecken G., The “Greening” of Empire: The European Green Deal as the EU first agenda. *Political Geography*, Volume 105, 2023. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102925>.
14. Alonso S. You can vote but you cannot choose’: democracy and the sovereign debt crisis in the Eurozone Work. Pap. 282, 2014. ‘Carlos III–Juan March Inst. Social Sci. <https://e-archivo.uc3m.es/bitstream/handle/10016/18315/IC3JM-2014-282.pdf?sequence=3>
15. Arikan H. The European Union Policy towards the Balkan States in the Post-Cold War Era. *Arts and Social Sciences Journal*. 2013. P. 15-21.
16. Auel K., Raunio T. Debating the State of the Union? Comparing Parliamentary Debates on EU Issues in Finland, France, Germany and the United Kingdom. *The Journal of Legislative Studies*, 2014, 20(1), pp. 13–28. doi: 10.1080/13572334.2013.871482 .
17. Bellamy R. 2010. Democracy without democracy? Can the EU's democratic ‘outputs’ be separated from the democratic ‘inputs’ provided by competitive parties and majority rule. ? *J. Eur. Public Policy* 17:12–19.
18. Biba S. *Europe in an Era of Growing Sino-American Competition: Coping with an Unstable Triangle*. Routledge, 2021.
19. Burgess M. *Federalism and European Union: Political Ideas, Influences, and Strategies in the European Community 1972-1986*. Routledge, 1989.
20. Burgess M. *Federalism and European Union: Building of Europe 1950–2000*. Routledge, 2000.
21. Crowson N. J. *The Conservative Party and European Integration since 1945: At the Heart of Europe?* Routledge, 2007.
22. Drake H. *Jacques Delors: Perspectives on a European Leader*. Routledge, 2000.
23. Duff A. *Maastricht and Beyond: Building a European Union* / A. Duff, J. Pinder, R. Pryce. Routledge, 1994.
24. *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration* / Ed. by by Harmsen R. and Spiering M. New-York, 2004
25. Gilbert M. F. *Surpassing Realism: The Politics of European Integration since 1945*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2003.
26. Helbling, M. (2012) ‘Public Debates, Integration Models, and Transnationalism in Western Europe’, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 10(3), pp. 241–259. doi: 10.1080/15562948.2012.693035
27. Jouan Q. Narratives of European Integration in Times of Crisis: Images of Europe in the 1970. *Journal of European Integration History*. 2016. Vol. 22, № 1. P. 11–28.
28. Ivaldi G., Zankina E. EP Elections under the Shadow of Rising Populism. *European Center for Populism Studies (ECPS)*, 2024. 432 p., <https://doi.org/10.55271/rp0059hal-04760777>
29. Kaiser W. *The History of the European Union: Origins of a Trans- and Supranational Polity 1950-72* / W. Kaiser, B. Leucht, M. Rasmussen. Routledge, 2008.
30. Kaiser W. Challenge to the Community: The Creation, Crisis and Consolidation of the European Free Trade Association, 1958–72. *Journal of European Integration History*. 1997. Vol. 3, № 1. P. 7–34.
31. Lefebvre M. Europe as a power, European sovereignty and strategic autonomy: a debate that is moving towards an assertive Europe. *European issues* n°582. URL:

schuman.eu/en/european-issues/0582-europe-as-a-power-european-sovereignty-strategic-autonomy-a-debate-that-is-moving-towards-an

32. Lipgens W. A History of the European Integration. London, 1982.
33. Ludlow N. P. European Integration in the 1980s: on the Way to Maastricht? *Journal of European Integration History*. 2013. Vol. 19, № 1. P. 11–22.
34. Mayhew A. Recreating Europe. The European Union's policy toward Central and Eastern Europe Cambridge: University Press. 1998
35. Milward, A. S. The Reconstruction of Western Europe, 1945-51. London, 1984.
36. Milward, A. S. European Rescue of the Nation-State. Routledge, 2000.
37. Milward A. S. The Rise and Fall of a National Strategy: The UK and the European Community. Routledge, 2012.
38. Moravcsik A. Charles de Gaulle and Europe: The New Revisionism. *Journal of Cold War Studies*. 2012. Vol. 14, № 1. P. 53-77. URL: <https://www.jstor.org/stable/26924111> (date of access: 01.02.2023).
39. Nas Ç., Özer Y. Turkey and EU Integration: Achievements and Obstacles. Routledge, 2017.
40. O'Brennan J. The Eastern Enlargement of the European Union. London, 2006.
41. Rauh C., Parizek, M. Converging on Europe? The European Union in mediatised debates during the COVID-19 and Ukraine shocks', *Journal of European Public Policy*, 2024, 31(10), pp. 3036–3065. doi: 10.1080/13501763.2024.2344849.
42. Reiners W., Turhan E. EU-Turkey Relations: Theories, Institutions, and Policies. Springer International Publishing AG, 2021
43. Sánchez-Cuenca I. From a Deficit of Democracy to a Technocratic Order: The Postcrisis Debate on Europe. *Annual Review of Political Science* Volume 20, 2017. 351-369. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-061915-110623>
44. Sutton M. France and the Construction of Europe, 1944–2007: The Geopolitical Imperative. Berghahn Books, 2007.
45. Teasdale A. The Fouchet Plan: De Gaulle's Intergovernmental Design for Europe. / LEQS Discussion Paper. 2016. No 117. URL: <http://aei.pitt.edu/93631/1/LEQSPaper117.pdf>
46. Urwin D. W. The Community of Europe: A History of European Integration Since 1945. Routledge, 2014.
47. Wall St. Reluctant European: Britain and the European Union from 1945 to Brexit. Oxford University Press, 2020.
48. Williamson D. Access to History. Europe and the Cold War 1945-1991. Hodder Education, 2010.
49. Zubok V. The Soviet Union and European Integration from Stalin to Gorbachev. *Journal of European integration History*. 1996. Vol. 2, № 1. P. 85-98.
50. Zucconi M. EU Influence Beyond Conditionality: Turkey Plus/Minus the EU. Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2020

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Установчі Договори ЄС <http://www.unizar.es/euroconstitucion/Home.htm>
2. Офіційний портал ЄС <http://europa.eu>
3. Офіційний сайт Північноатлантичного альянсу (НАТО): <https://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>
4. Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі: <http://www.osce.org/>
5. Центр документації по історії інтеграційних процесів <http://cvce.eu>
6. Офіційний сайт НАТО <http://www.nato.int> –

7. Архів з історії європейської інтеграції університету Піттсбурга (США).
<http://aei.pitt.edu> –
8. Онлайн бібліотека - www.archive.org

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили.

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі.

На платформі Zoom заняття проводяться за посиланням: Meeting ID: 839 432 0377. Код доступу: 202202

ПЕРЕДБАЧЕНІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	Діяльність в аудиторії	Онлайн-діяльність
Подача нової інформації		<ul style="list-style-type: none"> • тексти • відеоконференція
Тренування		<ul style="list-style-type: none"> • пошук відповідей на питання
Оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> • контрольна робота (якщо пишуть по групах чисельністю до 20 осіб) 	<ul style="list-style-type: none"> • письмова робота (одночасно для усього курсу)
Рефлексія		<ul style="list-style-type: none"> • розроблення нотаток до лекцій

		<ul style="list-style-type: none"> • підготовка мультимедійних презентацій
Зворотній зв'язок	групові та індивідуальні консультації самоконтролю	<ul style="list-style-type: none"> • чат, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни _____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20_____/20_____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.